

פ ר ו ט ו ק ו ל מ ס ' 61

מועדת העבודה שהתקיימה ביום א', ב' באב תשל"ד

בשעה 13:15 (21.7.1974)

נ כ ח ו : חברי הועדה

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו
א. אבטבי
י. ארידור
מ. גז
ל. דיציאן
מ. ורטמן
מ. כהן
א. מויאל
ח. שמעוני

מ ו ז מ נ י ס :

	-	מ. ברעס
	-	ק. אונגר
משרד הבטחון	-	י. פינק
מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי	-	מר וולקוב
יועץ משפטי, משרד העבודה	-	י. ברק
יועץ משפטי, המוסד לביטוח לאומי	-	מר לויין
		א. פסטג
		ח. מרון

מזכיר הועדה:

י. שומרון

ר ש ס :

"חבר המתרגמים"

סדר היום: העברת הטיפול בנפגעי פעולות האיבה מטיפול ע"י המוסד לביטוח לאומי למשרד הבטחון.

1331-

(נתקבל ביום 4.8.74)

היו"ר ש. ארבלי:

אני פותחת את הישיבה ומקדמת בברכה את האורחים הנכבדים שלנו: מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי, היועצים המשפטיים, משרד הבטחון. במיוחד אני רוצה לקדם את הגב' חנה מרון - איך לך מושג כמה שאהבתנו אליך וכאשר קרה לך האסון החרדה שלנו והתקווה שלנו להחלמתך ולהבראתך ואנחנו מאושרים שאנחנו רואים אותך בתוכנו - חזרת לאיתנך, למשחק, להכל.

הנושא שהעלה אותו ח"כ מאיר

כהן שאנחנו קצת נשוחח עליו, הוא העברת הטיפול של נפגעי פעולות איבה מתחום המוסד לביטוח לאומי למסגרת משרד הבטחון.

אני רוצה רק להזכיר לחברי

הועדה ולחלק מהנוכחים כאן שהועדה הזאת, לא בהרכבה הנוכחי, אלא בכנסת הקודמת, השביעית, קיימה שיחה ממין זה בהשתתפותו של מנכ"ל משרד הבטחון, משרד הביטוח הלאומי, משרד העבודה והחלפנו דעות בנושא זה והייתה שיחה טובה מאד. אבל לצערי הרב בעקבותיה לא באו שינויים ולא ננקטו צעדים בכדי לקדם את הנושא. אני לא אומרת שהנימוקים שהעלו אותם בזמנו לא היו כבדי משקל, היו כבדי משקל בהחלט, אבל גם אל מול הנימוקים שאנחנו העלינו - חברי הועדה שגם הם היו כבדי משקל - נשאר המצב ללא שום שינוי.

במרוצת הזמן, הגב' מרון

גם לאחר שהמקרה שקרה לה, ראתה שהדבר הוא פשוט בלתי נסבל, שהקבוצה הזאת של נפגעי תאונות איבה נימצאת בטיפול של המוסד לביטוח לאומי ואילו הנפגעים האחרים הם במסגרת הטיפול של משרד הבטחון ובצדק היא איננה מבחינה בין זה לזה. היא תציג את הדברים איך שהיא רואה אותם. והנושא עלה מחדש.

אני קיבלתי העתק מכתב של

התכתבות שהייתה בין ארגון נפגעי פעולות איבה - שהקימה אותו גב' מרון - לבין שר העבודה ושר העבודה - לא הנוכחי ולא הקודם אלא לפני הקודם, מר אלמוגי - וגם קראתי העתק מכתב שלו לגב' מרון, שהנושא נימצא בטיפול וכי הוא מקווה שהענין יוסדר וכו' וכו'. מאז לא התקדם שום דבר והנושא נשאר כמות שהוא.

על כן שמחתי כאשר ח"כ מאיר

כהן העלה את הנושא הזה בוועדה והועדה נענתה לבקשה שנקיים שיחה בנדון כדי לבדוק מחדש ולהחליף דברים בינינו, מה האפשרות הקיימת בכדי לקדם את הנושא, אם יש מקום, אין מקום, יש הצדקה, אין הצדקה וכו'. אין בכוונתנו היום להחליט החלטות, אולי נוכל להמליץ בפני הממשלה שתבדוק את זה באופן יסודי ורציני ולא לסחוב את הצדדים במצב כזה שאין החלטה בכלל.

הייתי רוצה גם שנשמע מאנשי

הביטוח הלאומי אשר מטפלים בנושא, במסירות ועושים כמיטב יכולתם ובהתאם לאפשרויות העומדים לרשותם, לפני כן ניתן לח"כ כהן להציג את הנושא ואחר כך נשמע מהמוסד לביטוח לאומי על הבעיה, על היקפה, על הטיפול וכו' וכו' ומה הבעיות.

גברתי היו"ר, יש אימרה האומרת:

"כל העם צבא וכל הארץ היא

חזית" וזה מתמש בימינו אלה. למעשה כל הארץ הפכה להיות חזית. אני מניח שחברי הארגון בודאי ירצו על הבעיה הרבה יותר טוב ממני, אולם לי נראה חשוב כרגע הדבר הזה משקיבל משנה תוקף לאחר הפעולות

מ. כהן:

שהיו, לאחר מעשה הטבח שהיה במעלות, בקרית שמונה ובנהריה. אולם, מה הבטחון שלנו שלא יקרר דברים כאלה בעתיד? אנחנו בתור עם ישראל דורשים ומבקשים מההורים לשלוח את ילדיהם לטיולים. זה אחד המאבקים כדי להראות לאותם אנשים שרוצים להראות שרוחנו לא נפלה, שאנחנו ממשיכים הלאה בחיינו היום-יומיים כסדרם. אותם הילדים שנוסעים לטיולים עלולים חס וחלילה להיפגע כמו שנפגעו אותם ילדי מעלות. אנחנו צריכים לתת להם את האפשרות או את ההרגשה שהם מקבלים את כל הטיפול הדרוש והנאות כמו כל נפגעי מערכות ישראל על-מנת - אני אומר חס וחלילה - אבל שידעו שיש מישהו שבכל זאת מבטיח את זכויותיהם, למרות שלא תמיד אפשר להבטיח את חייהם ואני מבין שבמצבים היום אי אפשר להבטיח ולאבטח במאת אחוזים. והדברים האלה עלולים לקרות.

עד כמה שאני הבינתי מההתכתבויות שהיו, כי היו פגישות בין ארגון נפגעי פעולות האיבה יחד עם רב-אלוף (מיל) צור, עד שהבטיח להעביר את הטיפול לידי משרד הבטחון.

גם שר העבודה, אלמוגי, כפי שאמרה היו"ר, שבמכתבו שיש לי העתק בפני והוא כותב שהוא חושב שהמוסד לביטוח לאומי אינו ערוך לטיפול כיאות באותם נפגעי פעולות האיבה ויש מקום להעביר את זה לטיפולו של משרד הבטחון. משרד הבטחון מטפל בנפגעי המלחמה והוא ערוך לטיפול באותם האנשים והוא יכול להיות ערוך לטפל באותם הנפגעים של פעולות האיבה.

מספרם של נפגעי פעולות האיבה הם 600 איש. עלינו להבחין שהמוסד לביטוח לאומי ערוך לטיפול מסויים, יש לו אפשרויות לטיפול למשל בנפגעי תאונות עבודה, אולם אין לו את הכלים הדרושים, מטבע הדברים, והוא איננו יכול לטפל באותם אנשים שהם נפגעי פעולות האיבה.

לא רק זאת: לא תמיד נפגעי פעולות האיבה זקוקים לסעד כספי רק, אולי דרוש להם סעד נפשי, שיקום, שאוחז משרד הביטוח הלאומי איננו מסוגל ואיננו יכול לתת לאותם נפגעי פעולות האיבה. לדוגמא: נכי צה"ל מקבלים מספרם ירוקים - זו אחת מפעולות השיקום שניתנת להם - אני בטוח שכאן אם יפנה מישהו מנפגעי פעולות האיבה, אין לו לאן לפנות, הוא לא יכול לפנות למוסד לביטוח לאומי לקבל מספר ירוק כדי לשקם את משפחתו. זו אחת הדוגמאות. או הטיפול הרפואי הדרוש. אינני יודע אם המוסד לביטוח לאומי ערוך לתת את הטיפול הרפואי כפי שנותן משרד הבטחון. אין לו את הכלים הדרושים. יחד עם זאת, התור והמעמסה של נפגעי תאונות עבודה הוא כל כך גדול במוסד לביטוח לאומי והוא איננו יכול לתת את כל תשומת הלב כמו שאפשר לתת במשרד הבטחון.

יש כאן לפני כתבה שהתפרסמה ב"מעריב" ב-24 ליולי 1973. מי שקורה אותה פשוט מתחלחל על הטיפול במשפחות נפגעי פעולות איבה.

אלה אנשים, חושבי ספר, שנפגעו, הם אינם מודעים לזכויותיהם, הם לא יודעים מה לדרוש, כיצד לדרוש, מי יטפל בהם, מי יגיע אליהם. הם נימצאים הרחק מהמרכז וברור היא שהגישה לטיפול היא קצת רחוקה. יש מקרים פשוט מזעזעים. פאן במאמר נאמר שאותה ילדה חרב עולמה. צעירה בת 15-16 נפגעה בצורה זוועתית שאני משוכנע שלגביה חרב כל עולמה, היא הפכה נכה לכל ימי חייה וכאן זה לא רק ענין התגמול הכספי או התגמול השיקומי, כאן יש סעד נפשי שהיא משתייכת לאיזו משפחה יותר גדולה שיכולה להיכנס לאותו טיפול של נכי צה"ל, שהיא חרגיש כמו שמשפחה שמטפלת בה וזה יכול לעזור הרבה מבחינה נפשית לאותה ילדה.

הכספים שמקבלים אותם נפגעי פעולות האיבה, הילדים, מופקדים בבנקים, ההורים אינם מקבלים זאת. יכול להיות שיש צדק בזה, על-מנת שההורים לא ישתמשו בכספים האלה למטרות אחרות. האם מישהו בדק שהכספים האלה מושקעים כנאות? למשל, צמודים למדד או משהו כזה. אין מי שיבדוק את הדברים האלה, אין ביקורת, אין ביקור סדיר של עובדת סעד או עובדת סוציאלית שתבקר באותן המשפחות, אצל אותם הילדים שנפגעו. הם מנותקים ומרוחקים מאיזור השיקום המרכזי.

אני חושב שלו היה משרד הבטחון

מקבל אותם כארגון נכי צה"ל, הם היו מרגישים עצמם הרבה יותר טוב. לפעמים עוברים מספר חודשים עד שאותו נפגע פעולות איבה מקבל את המענק או את הסכום המגיע לו מהמוסד לביטוח לאומי.

תוספת היוקר - כאשר מחליטים

לשלם אותה, לנכי צה"ל היא משתלמת באותו החודש. לנפגעי פעולות איבה, עד שזה מגיע אליהם, זה מגיע כעבור 6 חודשים. כמובן הם מקבלים זאת רטרואקטיבית, אבל עוברים 6 חודשים עד שמקבלים את הסכומים המגיעים להם.

יש דברים מסויימים אשר למעשה

הם אולי חסויים, שמשרד הבטחון מטפל ונותן את הסעד המסויים שהמוסד לביטוח לאומי אינו יודע עליהם או אינו מכיר אותם. אלה הם דברים שמטבע הדברים הם חסויים ואי אפשר לגלות אותם, מטעמים בטחוניים מובנים.

אין למעשה מגע בין הנפגע,

לאחר פגיעתו, לבין אותו מוסד אשר יבוא ויבדוק ויטפל וישאל מה נשמע אצלו. באותו רגע שהוא נפגע הוא אולי מקבל צ'ק הביתה, אולם אחרי זה הוא צריך להתרוצץ בעצמו.

אין מעקב, כפי שקיים מעקב

ע"י משרד הבטחון, אחרי אותם הנפגעים. למשל, הם אינם נהנים מקרנות מסויימים שיש למשרד הבטחון.

נפגעי פעולות האיבה, לדעתי,

הם לכל דבר כמו נפגעים כתוצאה מבטחון המדינה, המצב הבטחוני הקיים במדינה. אותן הקרנות העומדות לרשות נפגעי צה"ל אינן עומדות לרשותם ואני שואל שאלה: אותו חייל שיחלה תוך כדי שרותו במחלה מסויימת יחשב כנכה צה"ל ואותו אדם שנפגע או אותו אדם שהלך לספר ועבד שם ונפגע בפעולות איבה, או יצא מטעם המדינה לשליחות בחו"ל - כמו הספורטאים שייצגו את מדינת ישראל - אותן הזכויות אינן ניתנות לו ואותן הטבות גם הן אינן ניתנות לו.

בית הלוחם, למשל, יהיה סגור

בפניהם. בית הלוחם נותן אפשרות לנכי צה"ל לבקר במקום, לשמוע דיונים, יש ספריות וכל מיני הטבות אחרות והוא סגור בפני אותם אנשים שהם נפגעי פעולות האיבה.

אותם פקידי המוסד לביטוח

לאומי - אני מביין אותם. הם חלוקים בנפשם. הם אינם יכולים לספל כי זה שני סוגי אנשים שונים. כשהם מטפלים בנפגעי תאונות עבודה, יש להם את הספר חוקים שלהם, הם כבר למדו את הבעיה, הם אמונים על הבעיה וזאת לא בעיה. כשבא מקרה של נפגע פעולות איבה הוא צריך לחפש ולראות מה הזכויות. הוא לא נימצא בתמונה מה מגיע בדיוק לאותו נפגע פעולות איבה.

ההוראות, למעשה, של משרד

הבטחון אינן מתפרשות כהלכה וזאת לא מתוך כוונה זדונית, ע"י עובדי

המוסד לביטוח לאומי. הן אינן מתפרשות כפי שצריך לפרש אותן או כפי שמפרש אותן משרד הבטחון.

למעשה לאלמנות וליחומים אין גם כתובת.

האלמנות של נפגעי צה"ל במלחמות יש להן את הכתובת הידועה, יש להם משפחה מיוחדת ואם אחת סועדת את רעותה וקל להם יותר לעבור את המשבר הנפשי. כתוצאה מפעולות איבה יש 220 אלמנות והן עזובות, אין מי שיטפל בהן, הן כמשפחה בודדה בכלל הישוב הזה והדבר הזה מקשה עליהן להתגבר על מה שקרה להן.

אני חושב שלאור הסכמתו של שר העבודה

להעביר את הטיפול בנפגעי פעולות איבה למשרד הבטחון וגם אם נאמר שישנה הבטחה מטעם רב-אלוף צור להעביר את הטיפול לידי משרד הבטחון, לי נראה שמשרד הבטחון יהיה ערוך ויוכל לטפל הרבה יותר טוב מאשר המוסד לביטוח לאומי באותם אנשים שהם נפגעו בדיוק כמו אותם חיילים, רק ההבדל הוא שלאותו חייל היה בידו נשק והוא יכול להתגונן על נפשו ואותו יהודי שנפגע מפעולות האיבה, לא היה בידו אותו הנשק כדי להתגונן על חייו

אני חושב שלדבר הזה יש חשיבות כרגע,

לאחר מה שהיה במעלות, בקריית שמונה ובנהריה. יש לכך לדבר הזה משנה תוקף, משנה חשיבות, שמשרד הבטחון יקבל על עצמו את הטיפול באותן משפחות שהן נפגעי פעולות האיבה. הדבר גם לא כל כך מצלצל יפה בישוב, נפגעי פעולות האיבה - אף אחד לא יודע על זה, לא שומעים על זה, מי מכיר בזה - אין לזה אותה ההכרה כפי שהיום ישנה ההכרה בנפגעי צה"ל או בנכי צה"ל.

אני מבקש שהועדה כאן תדון בנושא הזה

וחתאר - אני מתאר לי שגם נציגי נפגעי פעולות האיבה ישמיעו את דבריהם בצורה הרבה יותר מסודרת וינמקו את הבעיה, הם הנפגעים, הם יוכלו להעמיד את הבעיה בצורה יותר נכונה. אני רק העליתי אותה על השולחן כדי לאפשר את הדיון ולאפשר שהטיפול יועבר למשרד הבטחון.

היו"ר ש. ארבל: תודה לח"כ כהן. אני רק רוצה להגיד לך:

אתה יודע שחוק נפגעי פעולות איבה, המוסד לביטוח לאומי פועל במסגרת החוק. זה חוק שאנחנו חוקקנו אותו, שר העבודה ממונה על החוק הזה, החוק מופעל ע"י המוסד לביטוח לאומי. החוק די עקבי ולא מספיק שיבוא שר העבודה ויגיד שהוא מוכן, הממשלה צריכה להחליט על הנושא הזה וכאן צריך לבוא חיקון בחוק, חיקון שמאפשר את כל הצעדים הללו. אנחנו נראה בסוף הישיבה כיצד נכלכל את העניינים האלה.

י. וולקוב: רבותי, אני מביין שאנחנו לא דנים היום

בדרכים מסויימות ואני לא אשיב לדברים לפרטים מסויימים שהעלה כאן או שהדגים ח"כ כהן. אני רק חייב להגיד שלמרות הקשיים שאנחנו נחקלים בהם - ואני תיכף אדבר - בביצוע החוק הזה, ולמרות שהאוכלוסיה שאנחנו מטפלים בה שואפת להיות קשורה במשרד הבטחון, הרי עובדי המוסד עושים את מלאכתם באמונה מלאה, בלב שלם והרבה מעבר למה שחשבנו תחילה ומה שהמילה מצווה על המוסד.

אני חושב שכמה מהנימוקים בשטח זה

הועלו ע"י ח"כ כהן אינם כל כך מדוייקים, אבל כאמור לא אתייחס עכשיו לפרטים, כי לא הפרטים הם הנושא אלא העיקר: מי צריך לטפל.

אנחנו קיבלנו, או הטילו על המוסד לבצע

את החוק הזה. תחילה היה זה חוק נפגעי ספר שהיה פשוט יותר, היה דומה

יותר לאחד החוקים שאנחנו מבצעים אותו מתחילת יומו של המוסד ומ-1970 הכנסת חוקקה את החוק: נפגעי פעולות איבה ולמעשה כמעט כל אלה שגם היו בשעתו במסגרת חוק נפגעי ספר, עברו למסגרת החוק הזה ולצערינו הרב, במשך השנים האלה, נתווספו לרשימה לא מעטים

אנחנו היום מקיפים כ-700 אנשים אשר

נימצאים בטיפולנו, מזה כ-390 נכים וכ-310 אלמנות והורים שכולים. אנחנו מטפלים בהם לפי מיטב הבנתנו גם את החוק, גם את המצב, גם גישה גמישה מאד להרבה מאד אלמנטים שמופיעים ונכון שאנחנו מועמדים לעתים קרובות בפני בעיות שלא היו לנו בעבר נסיונות בהם וצריכים לפתור בעיות אלה בדחיפות ואני רק אזכיר את הדבר המיוחד של האסון במעלות, שהועמדנו פתאום בפני קבוצה גדולה של ילדים, נערים, עם הבעיות הספציפיות שגם המקרה וגם התוצאות הנפשיות הקשורות בענין הזה הטילו עלינו. אני לא רוצה להיכנס לפרטים, אבל אשמח להעביר לחברי ועדת העבודה העתק מהדו"חות של צוותים של המוסד שהביאו לי אחרי הטיפולים שהם ממשיכים בהם ושיש בהם כדי לתת תמונה ברורה למדי, גם על המקרים וגם על הטיפול.

נכון, אנחנו לצערי לעתים - ובעבר גם לעתים די קרובות - נתקלנו בתקלות שהביאו אותנו לעתים, לא רוצה להגיד להתנגשויות, אבל לאי-הבנות בינינו לבין האוכלוסייה שאנחנו מטפלים ובמידה לא קטנה גם עם הנציגות שלהם. עמדנו כאן חסרי אונים מאחר ולא היה לנו מספיק מידע, ואני מתכוון בעיקר לזה שכתוצאה מהשוואת הזכויות בין נפגעי פעולות איבה לבין הזכויות המוענקות לנכי צה"ל לנפגעי צה"ל.

התברר לנו שבמשרד הבטחון, מלבד מה

שנאמר בחוק ובתקנות, יש כל מיני קרנות וסידורים שונים שמעניקים זכויות מעשיות, קונקרטיות מאד, לנפגעים ולמשפחותיהם ומאחר והיו אלה גם מקרים, הזכויות או ההענקות, המיועדות דווקא למקרים הקשים ובהם היו התקלות העיקריות כשבאנו לבצע אותן, הרי מתוך חוסר ידיעה התלבטנו קשות באיזו דרך ללכת. ראינו את עצמנו כשליחים מטעם האוצר לבצע את החוק במסגרתו וגם אחראיים שההוצאה תהיה חוקית, יעילה וגם בהתחשב בצרכים ובחובות של שני הצדדים.

אם כן, במשרד הבטחון כפי שהובהר לנו,

מדי פעם בפעם היו קובעים כל מיני סידורים או מכניסים שינויים בתהליכים של הטיפול והמידע על כך, אם הגיע הגיע אלינו באיחור ניכר, ולעתים קרובות גם האינפורמציה ניתנה לנו ע"י נציגות הארגון ורק אחרי הברור יכולנו להתייחס לזה ולבצע ואז מבינים שביחוד במקרים כגון אלה, המצב גרם לאי-נעימויות וגם לחיכוכים לא מעטים.

מספר המקרים בהם אנחנו מטפלים הוא

קטן מאד לעומת המסה שאנחנו מטפלים בקשר, לדוגמא, נפגעי פעולות האיבה ואני מניח גם שזה לא מספר רב כל כך לעומת, לצערי, המקרים שמשרד הבטחון מטפל בהם. אנחנו סבורים שמבחינת היעילות ומבחינת היעילות של הצדדים השונים, היה זה יותר נכון שהענף הזה יתרכז במקום אחד כשהמידע ודרכי הטיפול, הגישה לעניינים, יכולה להיות אחידה כפי שהחוק מקנה זאת בהשוואת הזכויות.

הזכרתי כאן שיש גם דברים לא מעטים

שאינן להם עגינה בחוק והם נעשים במסגרת קרנות מסויימות. לנו אין קרנות כאלה ויתכן מאד שהקרנות נועדו במיוחד לנפגעי צה"ל ולנו אין אפשרות גם לדעת, להתחרות, ולעתים גם לדעת בדיוק שמקרה אחד איננו דומה ביסודו לטיפול במקרה שני.

הדבר הרביעי, ואולי גם מבחינה נפשית

העיקרי: הציבור הזה, מכל מיני טעמים ומטעמים גם נפשיים שאני יכול

אישית להבין אותו, רוצה להיות קשור במשרד הבטחון ואתם חבינו שבמצב כזה אנחנו לא יכולים לאנוס אותו ולהביא אותו למצב שיפעל אתנו. אז גם הענין הזה גורם לקשיים מסויימים.

לפיכך, הגענו למסקנה עם שר העבודה, שאם אמנם הארגון הזה פועל בכוון זה, וגם אנחנו באנו לידי מסקנה שמטעמי יעילות ודרכי הטיפול יהיו יותר טובים, יותר נכונים, יותר מלאים - גם מבחינת המידע - במסגרת משרד הבטחון, הרי הצענו למשרד הבטחון שיקלוט את הענין הזה. עוד לפני המלחמה, בשיחה בנוכחותי, סיכם שר העבודה מר אלמוגי עם עוזרו של שר הבטחון, רב-אלוף צור, על הסכמתם לקלוט את הטיפול בנפגעים אלה במשרד הבטחון. אמנם נאמר שהוא ישתדל לסכם את זה תוך ימים אחדים עם שר הבטחון, אבל בינתיים פרצה המלחמה. אני מבין ואני גם מודע לזה שמשרד הבטחון, בינתיים האגף לשיקום, מוצף מקרים לא מעטים והעלינו את הענין הזה מחדש לפני שבועות אחדים. אין לנו עדיין תשובה ברורה של שר הבטחון אם הוא נכון לקבל את זה או לא. העברה למשרד הבטחון קשורה גם בשינויים בחוק, אבל סיכמנו עם משרד הבטחון שכדי לא לעכב את ההעברה הוא יטול על עצמו את הטיפול המעשי, כעין סוכן מטעם המוסד לביטוח לאומי שיעמיד לרשותו את כל האמצעים הכספיים המועמדים בהתאם לחוק ע"י האוצר למוסד, וזה ענין אמנם פורמלי אבל מבחינה מעשית משרד הבטחון יכול היה לטפל מבלי עיכובים.

כפי שאמרתי, המוסד איננו עומד על כך שהענין הזה ישאר בתחום עבודתו. לא מתוך כך שאנחנו רוצים להיפטר מזה ואני רוצה להודיע כאן שאם מסיבות כלשהן משרד הבטחון לא יהיה מסוגל לקלוט את זה, המוסד ימשיך לטפל בזה באמונה ובלב מלא כפי שהוא מטפל בזה עד עכשיו, עד אשר ייווצרו התנאים והענין יוכל לעבור לטיפול משרד הבטחון.

יתכן שנצטרך לעשות אילו הסדרים יותר מוצלחים מכפי שהם כיום כדי לקבל יותר מהר את המידע על ההסדרים והסידורים במשרד הבטחון. יש דברים שלמשל הוזכר פה, ענין המספרים הירוקים. אחרי בירור התלבטנו על הענין הזה והארגון יודע שהצלחנו, ע"י הסדר ישיר בין המוסד לבין שר התחבורה, לקבל גם כן מספרים ירוקים ואנחנו מחלקים אותם לפי אותם הכללים שנקבעו במסגרת התקנות של משרד הבטחון.

אני אינני יודע לאילו חשלומים התכוון ח"כ כהן באמרו שעובר זמן רב עד שמקבלים את החשלומים. כל מה שנובע מהחוק, משתלם ומסתדר בזמן ובדרך מסודרת. יש דברים שאנחנו לא יודעים עליהם ולאחר מכן הדברים האלה נודעים לנו ואז אנחנו צריכים להתאים את הסידורים המיוחדים למערכת הארגונית שלנו.

פקידי המוסד אינם חלוקים בנפשם בטיפול בנושא הזה. לצערי הרב מספר המקרים היום הוא כל כך רב שיש היום אצלנו פקידים לא מעטים שמלוא תעסוקתם בענין הזה ואז אין להם גם מבחינה מעשית צורך לחלק את נפשם בנושאים אלה ולגבי נושאים אחרים.

זה מה שאני יכול למסור מבחינה אינפורמטיבית. הגורמים שיכולים להחליט בזה חופשיים להחליט כפי שימצאו לנכון. נראה לנו שמטעמים מעשיים ונפשניים של הנפגעים, רצוי שהענין הזה ירוכז במשרד הבטחון והמוסד מוכן בכל עת להעביר את הענין הזה. אם יגיעו למסקנה שעדיין, או בנסיבות הקיימות, לא ניתן לעשות את זה, המוסד ימשיך באותה דרך, באותו לב חם ויטפל בזה.

היו"ר ש. ארבל:

תודה רבה. אנחנו את עמדתו של המוסד ידענו גם בעבר, כאשר דנו אז והוא היה זה אשר דווקא העמיד את הדברים בצורה שאיננה משתמעת לשתי פנים, על הקשיים, על הלבטים הקיימים, על ההרגשה הקיימת אצל הנפגעים.

א. פינק:

אולי אני אקדים ואומר משפט לפני שאני אציג מה המצב העובדתי היום. נדמה לי שהדבר האחרון שאנחנו כולנו היינו רוצים בו, זה ודאי לא נציגי ארגון נפגעי פעולות איבה, מפני שחלילה התקבל פה הרושם שזהו נושא שמישהו מוכן למסור אותו ומעוניין שהוא יהיה במקום אחר - במקרה זה ביטוח לאומי - ושיש מוסד אחר בתוך הממשלה, משרד הבטחון, שאיננו מעוניין. זה לא הרושם שצריך להתקבל.

הבעיה היא סבוכה ומורכבת ובעיות של אנשים שנפגעו בכל דרך שהיא הן בעיות דומות ודאי והכאב של האנשים הוא אותו כאב.

לגופו של העניין, המצב העובדתי הוא כזה: יש מכתב שנכתב ע"י מנכ"ל משרד הבטחון לארגון נפגעי פעולות איבה ב-2 לאוקטובר, בימי המלחמה, שהוא סיכם - המכתב הוא מסוף נובמבר, אבל הוא סיכם פגישה שהיתה עם נציגי הארגון ב-30 לספטמבר - ובסיכום המכתב נאמר: "מסרתי לכם כי יש להעלות את הנושא של העברת האחריות לביצוע חוק נפגעי פעולות איבה, לשר העבודה ושר הבטחון לדיון לאחר הבחירות לכנסת השמינית". זאת אומרת, זה נושא להחלטת הממשלה. "כך מסרתי כי במידה והנושא יועלה אמנם לדיון ע"י שר העבודה, צריך הדבר להעשות אגב הבטחה של כיסוי תקציבי". זו בעיה שולית כאן. "יחד עם זאת הפניתי את תשומת ליבכם להיבט ציבורי נוסף של הבעיה והוא עמדתו של ארגון נכי מלחמת השחרור וצה"ל בו אנו חייבים להתחשב. נציגי ארגונכם מסרו בקשר לכך כי הם יפעלו למען השגת עמדה חיובית לנושא מטעם ארגון נכי צה"ל".

הנכון גם שהיו מגעים והיו שיחות בין שר העבודה לבין רב-אלוף צור שעמדתו העקרונית היתה חיובית. הוא היה נכון באותה עת לקבלת הטיפול. הנכון גם שכברורים מוקדמים שקויימו אז, עמדתו של שר הבטחון הקודם לא היתה חיובית בעניין הזה ולכן גם לפני המלחמה העניין הזה לא הגיע לסיכום.

הנציגים הנוכחים כאן - גב' מרון והנציגים האחרים - נפגשו עם שר הבטחון ביום שני האחרון ואמנם השיחה לא הגיעה לסיכום והועלו גם ע"י שר הבטחון מספר נימוקים אשר בגינם יש לו פקפוקים והסתייגויות רציניות לגבי העניין ולגבי העיתוי אולי יותר מאשר לגופו של העניין. נאמר לנציגים ע"י שר הבטחון שהוא רוצה לשקול בדבר נוספות והוא ביקש שהות של שבועיים והוא חייב חשובה לנציגי הארגון.

עד כאן המצב העובדתי. שר הבטחון לא נתן עדיין תשובה, לא חיובית ולא שלילית. הנכון שבשיחה זאת הוא אמר שהוא נוטה להשיב בשלילה.

אני לא הייתי רוצה להיכנס לפרטים שנוגעים לאנשים, גם לסמכויות ולמשרד, לאנשים שכיום לא מכהנים בתפקידים. אני אמרתי ששר הבטחון הקודם לא נתן הסכמתו לעניין הזה. שר הבטחון צריך להחליט באיזו מידה ההבטחות שניתנו ע"י עוזר שר הבטחון מחייבות אותו, אבל הוא גם רצה לשקול לגופו של עניין.

אני יכול ברשותכם לומר מספר דברים
לגבי הבעיה כפי שהיא נראית כיום, ביולי 1974.

היו כמה היבטים לבעיה זאת גם לפני
המלחמה האחרונה. גם כיום, כמה מהם תקיפים, שרירים וקיימים. היה
היבט אחד עקרוני. נכון הוא - ואני, חלילה, בכל מגעים ובכל השיחה
עם נציגי ארגונים של נכים ומשפחות, אני רוצה להישמר ולברור את
מילותי נכונה כדי שלא תתפרש מילה אחת מיותרת, אני יודע כמה הדברים
רגישים ואני מבקש מראש סליחה אם אני אומר מילה אחת שאולי לא כך
נשמעת ולו זו כוונתה.

היבט אחד עקרוני שהיה קיים, כפי
שח"כ כהן אומר, שאמנם אנחנו במידה מסויימת סגרנו מעגל וחזרנו לתקופה
שבה נאמר "כל הארץ חזית, כל העם צבא" - כך היה ב-48 - אבל גם אז,
ב-49, כשהוקם במשרד הבטחון האגף לשיקום חיילים משוחררים, היו סיבות
מהותיות עקרוניות שהניעו את שר הבטחון לידי כך להקים ארגון כזה
בלוין משרד הבטחון דווקא והנימוק המדיני והציבורי היה שאותו גוף
שהוא אחראי לגיוס הכוח הלוחם, לצה"ל, הוא צריך להיות הגוף, גוף
ארגוני-אדמיניסטרטיבי, שהוא אחראי לכל מה שקורה לחייל ולמשפחתו.
כאשר יש לדבר הזה כמובן השפעה ברורה ויחסי גומלין על מורל הכוח
הלוחם. זה היה הנימוק, כי אחרת גם אז אפשר היה לחשוב: למה דווקא
משרד הבטחון צריך לטפל בשיקום חיילים או בשיקום משפחות.

אז, בעקבות נפגעים אזרחים רבים,
הוקם משרד לנפגעי מלחמה. זה שייך להיסטוריה.

במרוצת הזמנים היו הרבה פניות למשרד
הבטחון לקבל למסגרת הטיפולית הזאת שהוקמה נפגעים אחרים שבודאי יש
להם זיקה וקשר למערכת הבטחון וזה התחיל מארגון נכי מלחמה בנאצים,
שהם נכים שנפגעו במסגרת צבאית ויש להם נימוק רגשי ופסיכולוגי שבודאי
צריך להתחשב בו, שגם הם נלחמו במלחמת עם ישראל ונפגעו במלחמה ולמעשה
נקבעו להם זכויות שהן שוות לאלה של נכי צה"ל והטיפול בהם משום מה
נימצא בידי שר האוצר.

ואז כתוצאה מאותו נימוק שהינחה את
שר הבטחון הראשון שהוא רוצה להיות אחראי לחיילי צה"ל, או לאלה
שמשרתים בכוחות בטחון, במדים, משרד הבטחון במסגרת הפעילויות שלו
וסדר הפעילויות שלו עוסק בנפגעי צה"ל. היו פניות אז של נפגעים
אזרחים, אנשים שלוקחים על עצמם סיכון מיוחד במפעלים בטחוניים
מיוחדים או אנשי שירותי הבטחון - המוסד, שירות בטחון ושורה שלמה
של אנשים שממלאים תפקידים ונפגעים תוך ביצוע תפקידים בטחוניים -
ועד כה המסגרת הזו הורחבה רק לסוג אחד של שירותי בטחון וזה משטרה
ושירות בתי הסוהר. כיוון שמשטרה ואנשי שירות הסוהר עוסקים בתחום
פעולה אחד. זה ההיבט העקרוני.

במקום הזה אולי טוב להבהיר, כי הנושא
של ארגון נכי צה"ל - אני פשוט מביא אינפורמציה - משרד הבטחון או
אגף השיקום אינו זהה עם ארגון נכי צה"ל, לא כל מי שמקבל טיפול
במסגרת משרד הבטחון הופך להיות חבר בארגון נכי צה"ל. האנשים האלה
מאד שומרים על ייחודם. בית הלוחם, לדוגמא, זהו מוסד של ארגון נכי
צה"ל, הוא אמנם הוקם בעזרת משרד הבטחון, אבל זה מוסד שהוא בבעלות
הארגון ומתנהל ע"י הארגון והם שומרים מטעמים אשר עמם על כך שחברים
יהיו אך ורק נכי צה"ל ועד כדי כך שאפילו אלמנות של חללי צה"ל אין
להן כניסה, לא יכולות להיות חברות לא בארגון הנכים ואין להם כניסה
לבית הלוחם. כך שזה לא אוטומטי. אם ארגון נפגעי פעולות האיבה
יעברו לטיפול משרד הבטחון זה לא אוטומטי שיהפכו להיות חברים בארגון
נכי צה"ל.

מבחינה פרגמטית-עניינית, מה היום.
האמת היא שבאותה שיחה שקיימנו אצל מנכ"ל משרד הבטחון ב-30 לספטמבר, כשהיינו בתקופה שגם אז, זה היה בדיוק שבוע לפני המלחמה והיינו במצב רוח של רגיעה, האמת היא שאנחנו אמרנו שאם העניין הזה יועלה לדיון בממשלה - כך אפשר היה גם לפרש - אנחנו מניחים שאפשר יהיה להביא את שר הבטחון לכך שהוא לא יתנגד. בינתיים קרו דברים ואנחנו במסגרת הזאת, הקטנה יחסית, של משרד הבטחון היינו צריכים לקלוט תוך חצי שנה כ-4,000 משפחות שכולות וקרוב ל-7,000 נכים. כלומר, 11|000 משפחות חדשות. אז אני מודה על השבחים ששמעתי פה, אבל אני מבטיח לכם שאנחנו רחוקים מאד מלהיות כליל השלימות ונמתחת עלינו ביקורת כבדה בהרבה מאד שטחים ונקודות שהיא גם מוצדקת, שהמערכת שלנו היום פשוט איננה עומדת בלחץ של פניות.

יש לנו בעיות כבדות מאד של כח אדם.
אנחנו פועלים בסה"כ מתוך 6 משרדים מחוזיים כשהלחץ עליהם הוא בלתי רגיל ושחלופת עובדים גדולה מכיוון שיש שחיקה נפשית גדולה אצל העובדים, אנחנו לא מקבלים עובדים. מה ששר הבטחון למעשה העלה, בשיחה האחרונה עם נציגי הארגון, שהוא מאד חושש שאם נגיע לזה ותהיה הסכמה שלו לקבל את 700 המשפחות האלה, למה שתיזכו במשרד הבטחון כיום בעיתוי - ואני מדגיש את הנושא של עיתוי היום - יפול הרבה מתחת לציפיות של הארגון, אני חושש לומר שזה יהיה גם אולי מתחת לרמת השירות שניתנת היום במוסד לביטוח לאומי מכיוון שפה, עם כל הכאב שציינתי - ואמרתי שהכאב של נכה והכאב של אלמנה ושל הורה שכול ושל יתום והבעיות שלו, בין אם אביו נהרג במעלות או במינכן, הוא אותו כאב, אותן הבעיות - אבל איכשהו פועלים כוחות במציאות הקיימת שמסדירים לחצים וקובעים את סדר העדיפויות. אני ציינתי שמלבד המשפחות האחרות שגם כן הטיפול בהן הוא שוטף ואין תיק סגור. אנחנו עוסקים כיום באוכלוסיה של 36 אלף משפחות, מתוכן 11 אלף משפחות חדשות - נכים ומשפחות שכולות - איכשהו העניינים האלה פועלים בכל זאת ע"י לחצים של קבוצות שונות, למרות שהפעולה מוסדרת במסגרת הוראות חוק ותקנות.

כך שהבעיה העיקרית שאני רואה אותה היום זו בעיה של אמצעים ואתה הידגשת בהחלט, ח"כ כהן, שזוהי הבעיה. הבעיה היא באמת לא של אמצעים והטבות כספיות. נניח שאלה באות באיחור, ויש קצב וקומוניקציה והמידע מגיע, אבל אחרי הכל ההטבות משתלמות. הבעיה היא לתת מענה אישי, זאת אומרת לתת יותר הרגשה לאנשים שהם זוכים בתשומת לב, לטיפול אישי ושפעם בשבועיים או פעם בשבוע לא דופקים על הדלת אלא יש מישהו שמצלצל ומרים טלפון ושואל מה שלומכם.

אנחנו היום לא מסוגלים לתת את הטיפול הנפשי הפסיכולוגי שאתם ודאי זכאים לו.

זה על קצה המזלג מכלול הבעיות שאנחנו מתלבטים בהם וששר הבטחון יצטרך לשקול אותו ונצטרך להחליט.

ח. מרון:
אני רוצה רק כמה מילים ואולי חברי ישלימו יותר מבחינה עובדתית. תרשו לי בכמה מילים להתייחס לבעיה שכבר הזכירו אותה, אבל בכל זאת נראית לנו כעיקרית, ושבועם לשמה הוקם הארגון הזה. זו בעצם אותה בעיה שגם מר פינק וגם מר וולקוב וגם ח"כ כהן העלו אותה ואני לא יכולה למעט בחשיבותה.

זו באמת הבעיה הנפשית-המוסרית של המצב. לגבינו, לגבי אותם אנשים שנפגעו בצורה שנפגעו, העובדה שאנחנו יכולים, ואולי זה נשמע כפרזה ואולי זה נשמע כסתם כותרת - אבל לגבינו זה לא פרזה אלא מהותית עד כדי כך שהיא יכולה בהרבה מקרים, או ברוב המקרים, להיות ההבדל בין האפשרות לעמוד בקשיים השונים, במשימות שלנו להשתתף

בחיים וביק חוסר היכולת. זו העובדה שבהשתייכות למשפחת משרד הבטחון וההשתייכות למשפחת הנפגעים שנלחמים במדינה, שהקריבו למעשה מקריבים יום יום - ובעצם כמו שאמר ח"כ כהן, כל העם עושה את זה, אנחנו דורשים את זה מהעם ויש בינינו לצערי כאלה שעוברים זאת על בשרם - הכח לעמוד במשימות האלה הוא אפשרי רק אם אנחנו יודעים שאנחנו שייכים למשרד הבטחון.

איך לנו כל ספק שהצד השיקומי הממשי, הכספי, ההטבות שברוב המקרים זה מהותי לגבי הרבה מאד משפחות, הוא ניתן ע"י משרד הביטוח לאומי עם כל הרצון - איך לנו כל ספק בזה. איך לנו טענות מבחינה זאת לגבי הביטוח הלאומי שחס וחלילה מזלזל בנו. האמת היא, כפי שזה התבטא בדבריו של מר וולקוב, שאיך להם את האפשרות לתת לנו את ההרגשה הזאת שאיפה שהוא זה לא סתם מקרה, איפה שהוא האפשרות לומר אם זה לעצמך או לילדים שלך שמה שעבר עליך עבר.

הדברים הם אמוציונאליים נפשיים ומטבע הדברים מסוג זה, זה נשמע אולי כפרזה. למשל, אותו מהנדס כצנשטיין שזרק עצמו על הרימון באוטובוס והציל אותנו ע"י כך, ואני דיברתי עם אשתו האלמנה: האם לילדיו אסור להביט על אביהם כעל אדם שלחם למען המדינה? ואינני חושבת שאני צריכה להוסיף כאן עוד משהו, זאת היא הנקודה העיקרית.

הארגון שלנו הוא ארגון קטן וקם רק למען המטרה הזאת, איך לנו שום אמביציות להיות ארגון וגם קשה לנו מאד לקיים את הארגון הזה כי איך לנו שום אמצעים ואפשרות. אנחנו מתמידים בדבר הזה משום שזה עיקר הבעיה והאמת היא שמאז התחלנו בפעולה הזאת לא היה משרד ממשלתי, לא היה שר, לא היה אדם פרטי, לא היה איש ציבור, שלא הסכים - איש לא אמר שלא נכון, שלא מגיע - יחד עם זה אנחנו נתקלים בקירות של קושי כמעט בירוקרטי איפה שהוא, שאנחנו באמת הגענו לסוף הדרך בעניין.

אנחנו מאד מבקשים שכל הצדדים ימצאו את הדרך להבין אותנו ולהעביר את זה.

אני רוצה רק להוסיף כאן בקשר לפגישה שהיתה לנו: הפגישה האחרונה שהיתה לפני המלחמה, כשקיבלנו למעשה את ההזמנה, מנכ"ל משרד הבטחון אמר אז שלאור המצב ולאור הדיונים הוא אמר, כאשר הדבר יועלה בכנסת לתיקון החוק, שר הבטחון לא יתנגד. זו היתה בפירוש ההודעה. בפגישה האחרונה שהיתה לנו עם השר פרס, הוא גם כן אמר, שאם ניתנה הבטחה הוא יקיים את ההבטחה שהיתה. הקשיים שיתעוררו, כולנו יודעים על הקשיים שיתעוררו, ואנחנו בכל זאת חושבים - למרות כל האזהרות, למרות שמזהירים שקשה כיום לטפל - עדיין אנחנו לשמחתנו קבוצה קטנה יחסית וקשה לנו להשתכנע שהקשיים הם עד כדי כך שאי אפשר להעביר אותנו למסגרת הזאת. כיוון שיש קשיים ממילא, יהיו גם קשיים פה, זה לא נראה לי.

לגבי היסוד העקרוני, מבחינה נפשית, אני לא יכולה מספיק להדגיש את החשיבות של הדבר ואת הבקשה שלנו לתקן את, לדעתנו, העוול שנעשה כאן. אולי גב' אונגר, שהיא נציגת האלמנות, תוסיף כמה מילים לגבי הגישה שלנו.

גב' אונגר: איך כאן הרבה מה להוסיף. אנחנו לבד, צריכות לגדל ילדים וזה קשה, קשה מכל הבחינות. איך לנו מסגרת, איך לנו שום דבר. גם אם צריכים לטפל בילד בעייתי אנחנו צריכים לפנות למישהו שילווה את הילד הזה באיזה שהוא מקום עם טיפול וגם לגבינו. איך לנו מסגרת, איך לנו כלום, איך לנו יד לבנים. יש לנו את הקיצבה מביטוח לאומי, יש לנו את

העזרה לגבי הלימודים, אבל אין לנו ערכים על מה אנחנו מגדלים את הילדים שלנו, אין לנו הסבר וזה קשה מאד מאד.

א. פסטג:

בשנת 1973 הוקם ארגון נפגעי פעולות האיבה שמטרתו העיקרית הוא לפעול למען העברת הטיפול למסגרת משרד הבטחון במסגרת אחידה לנפגעי צה"ל. ועדה של 3 חברים, בראשותה של הגב' חנה מרון, נפגשו עם ראשי מערכת הבטחון. קודם לכן הוחלט על שיתוף פעולה בין המוסד לביטוח לאומי, משרד העבודה והארגון וביטוח לאומי טען שאינו ערוך לספל בנפגעי איבה.

בשנת 1973, בחודש ספטמבר, נפגש הוועד עם מנכ"ל משרד הבטחון, מר יצחק עירוני. הלה הבטיח בשם השר להסיר את התנגדות משרד הבטחון לספל בנפגעי איבה. בינתיים פרצה מלחמת יום הכיפורים והעניין נדחה.

בחודש דצמבר 1973 נפגשו חברי הוועד עם עוזר השר דאז, רב-אלוף (מיל) צור. הלה הבטיח בשם השר להעביר אל הטיפול למשרד הבטחון תוך זמן קצר. אני רוצה להדגיש שזה היה אחרי מלחמת יום הכיפורים ואנחנו היינו מאד מודאגים כי העניין שלנו נדחה והפסיקו לדבר עליו. רב אלוף צור הרגיע אותנו מספר פעמים ואמר שהוא מדבר בשם השר שהבטיח שתוך זמן קצר - הוא לא יכול להבטיח שבחודש הקרוב, אבל בתקופה הקרובה - נעבור למשרד הבטחון.

רציתי גם להתייחס לנפגעי פעולות

איבה שמחולקים לקבוצות שונות. האחד, תושבי ספר שנפגעו מחבלות ומפעולות אויב. (2) אזרחי ישראל שנפגעו בתוך המדינה מחבלות. (3) אזרחים שעבדו בשטחים עבור משרד הבטחון או כל מוסד אחר. (4) אזרחי ישראל שנפגעו בחו"ל מחבלות באשר היותם יהודים.

אני רוצה כאן להתייחס לנפגעים

מסויימים שעבדו עבור משרד הבטחון בשטחים. הם יצאו בהתנדבות, אמנם זה היה בתשלום, לעבוד בשטחים והיות ולא עבדו על הקו ממש - יש לי מקרה אחד שעבד בביר-גפגפה והיות והקו האוירי משם לתעלה זה 30 ק"מ הוא לא מוכר כנפגע צה"ל. אבל טרקטוריסטים שעבדו, למרות שהיו אזרחים, בקו חויילו רטרואקטיבית, הכירו בהם, למרות שהם היו אזרחים. זאת אומרת, אפשר להגיד שמשרד הבטחון מתייחס לכל מקרה אינדבידואלית. היות ואנחנו יודעים שישנם הרבה מקרים של אנשים שעבדו ומוכרים כנפגעי צה"ל, במקרים אחרים שעבדו לא ממש על הקו ואמנם נפגעו מפעולות כפי שנפגעו האחרונים, הם לא מוכרים כנפגעי צה"ל אלא כנפגעי איבה.

אני חושב שהסברתי את עיקר העובדות

ואני מבקש מהועדה להמליץ להעביר אותנו לטיפול משרד הבטחון. אני חושב שמיותר להוסיף עוד משהו בנושא.

היו"ר ש. ארבל:

אני רוצה לפתוח. בראשית הישיבה

עמדתי על הנימוקים שאז השמיעו

אנשי משרד הבטחון ומר עירוני היה אז בישיבה ובנוכחותו קויימה השיחה. לצערי הרב, לא רק שלא התחדשו נימוקים אשר יש בהם כדי לשכנע, אלא אני חושבת שהנימוקים שאתה העלית אותם, מר פינק, היום לדעתי לא חיזקו את העמדה של משרד הבטחון אלא מחלישים אותה עוד יותר.

אנחנו אז סברנו ואנחנו סבורים

עוד היום שלדעתנו מבחינת ההקרבה, מבחינת ההרגשה של אותו החייל - אמנם הוא נפגע בחזית מכדור של אויב, ואותו האזרח נפגע גם כן מכדור האויב, אמנם לא בחזית. אבל כפי שנאמר בראשית הדברים: כל הארץ היא

חזית, כיום איפה שיש פעולות מהסוג הזה, זאת היא חזית והכדור של האויב במקרה הוא לא פוגע בחייל, אבל הוא פוגע באזרח והאזרח הזה הוא חייל בלי מדים. כך כל יושבי הגליל - אם זה קרית שמונה, אם זה מעלות ואם זה נהריה, כל מי שיושב שם - ומה שקרה בתחנה המרכזית בתל-אביב ומה שקורה בירושלים ובכל מקום אחר. הרי אדם לא יכול לדעת היכן כדור אויב יפגע בו.

על כן אני חושבת שמוצדקת ההרגשה שישנה אצל הנפגעים מהסוג הזה, שאנחנו קוראים להם נפגעי פעולות איבה - רק כדי לעשות את האבחנה קבענו את זה בחוק - מוצדקת ההרגשה שבכל זאת אין ביניהם הבדל בין אותו החייל שנפגע בחזית לביניהם, כאשר נפגעו מאותו האויב, מאותו כדור האויב - אמנם לא בחזית, לא במלחמה ממש, אלא במקום אחר.

ההרגשה הזאת שהם רוצים להשתייך למשפחה הזאת, והאקט הזה הוא חינוכי באותם השיירים שנשארו - הן לגבי יתומים, הן לגבי אלמנות - בכל זאת גם הקורבן הזה שהלך, לא היה קורבן לשוא אלא היה קורבן למען המדינה ולמען העם. אז לפחות ההרגשה הזאת אשר יש בה כדי לתת סעד נפשי, לתת כוח עמידה לאותם הנפגעים, לאותם הנשארים, היא בהחלט צריכה לתת את הצידוק לאלה שהם כל כך מתנגדים לעשות את הצעד הזה.

אני גם כן כאן לא מקבלת את הנימוקים של משרד הבטחון, באשר אנחנו בחוק קבענו השוואת תנאים, השוואה סוטאלית של התנאים המוקנים לנפגעי צה"ל, למשפחות החללים של צה"ל, לאלה שהם נפגעי פעולות איבה. אבל מה לעשות והמציאות היא אחרת לגמרי? לא תמיד המוסד לביטוח לאומי יכול לעקוב ומקרוב ובזמן אחר כל אותם הדברים הניתנים לנפגעי צה"ל.

אחן לכם דוגמא אחת ואני עכשיו הגשתי הצעת תיקון לחוק - לגבי מס עזבון. עפ"י חוק משפחות חללים שניספנו במערכה, שם יש שחרור מכל העניין הזה של מס עזבון וכל הכרוך בזה. בחוספת של נפגעי פעולות איבה הכנסנו שורה של חוקים אשר הם חלים גם על נפגעי פעולות איבה. כאשר באה תביעה מהסוג הזה היא נדחתה ע"י האוצר בטענה שנפגע פעולות איבה לא חל עליו אותו הדבר שחל לגבי חייל שניספה במערכה. כאשר התחלתי להסביר כך או אחרת, אמנם זאת היתה כוונת המחוקק ואם היתה כוונה אחרת יכלו להעמיד אותנו על הטעות הזאת היועצים המשפטיים, אז כמובן כל ההסבר לא הואיל. דבר אחד רק הצלחתי: שיעכבו את התביעה שהאוצר ילך לטעון שאין זכות לנפגע פעולות איבה ליהנות מהזכות הזאת אשר ניתנת בחוק.

הטיפול הזה נימצא בשני מוסדות ולכל אחד יש אוכלוסיה שלו. אנחנו ביום ששי דיברנו על הורים שכולים, להקנות זכות להורים שכולים לאחר גיל הפרישה, אחר גיל 65, זכות להמשיך להעסיק אותם. והעליתי את השאלה של מה לגבי אותם ההורים של נפגעי פעולות איבה, השוואת זכויות. אבל בכל זאת כשאתה בא ונתקל בדברים מסויימים ישנה האבחנה הזאת.

הנקודה השניה, אולי הביטוח הלאומי יסביר - אמנם אנחנו לא באים לברר עכשיו את הסוגיה הזאת - מדוע חלים עיכובים כל כך בתשלומים, אם זה לגבי הטבות, אם לגבי תשלום חוספת יוקר וכאשר היא כבר משתלמת ועד אשר היא מגיעה - מדוע חלים עיכובים ועובר זמן ממושך עד שהנפגע יכול לקבל את מה שמגיע לו.

הדבר השלישי הוא - אמנם מר פינק רוצה לנחם את הציבור הזה ע"י כך שידע שבמידה ויעביר אותו למשרד הבטחון הטיפול במשרד לא יהיה כליל השלימות ובכל זאת יש ליקויים וכו' וכו'. הדבר הזה איננו תופעה של קבע לפי מה שאנחנו מכירים

את אגף השיקום במשרד הבטחון, אלא לצערנו הרב עקב הלחץ שהיה ועקב המספר הרב של מקרים שהיו עקב מלחמת יום הכיפורים, היתה הכבדה מסויימת וחזקה על משרד הבטחון שיתגבר על הקשיים ועל הליקויים אשר נתקלו בהם ויעברו לטיפול שהוא היה, שהוא ראוי והיה מקובל תמיד במשרד הבטחון ובמיוחד באגף השיקום.

אני לא חושבת שאותו הטיפול שנחן המוסד לביטוח לאומי ואשר נוחן אותו היום - ואני חולקת עליך בנקודה הזאת - אני חושבת שהמוסד לביטוח לאומי ואנחנו עקבנו אחרי הטיפול בתקופה הזאת של שנתיים-שלוש - המוסד עשה כמיטב יכולתו ובמסגרת הכלים שעומדים לרשותו, לעשות הכל כדי להקל על הנפגעים, גם על סיבלם, גם על המצב הנפשי שלהם וכו'. יכול להיות שהכלים העומדים לרשותם אינם כלים מספיקים, אינם נאותים והם העמידו את הדברים הללו גם עוד לפני שנה-שנתיים ואמרו מפורשות שהם לא ערוכים מספיק לנקודה הזאת.

בם ההרגשה שלנו כלפי העובדים במוסד לביטוח לאומי, אנחנו יודעים על המסירות שלהם לדבר שהיא ללא גבול, אבל אין להם הנתונים וזאת היא המציאות ולא ניתן אחרת לעשות כפי שזה קיים היום.

אחד הדברים שבזמנו הכריעו את הדבר הזה, כביכול שהטיפול יהיה במסגרת המוסד לביטוח לאומי, אני חושבת שהיא עצם העובדה של מתן הברירה של הנפגע לבחור לו מאיזה זכויות הוא רוצה ליהנות: האם הוא רוצה ליהנות מזכות שנפגע עבודה, או מהזכות של נפגעי צה"ל. כי אז הטיפול של נפגעי ספר, היו להם אותן הזכויות של נפגעי תאונות עבודה וכאשר עמדנו בפני הברירה מה לעשות, כך או אחרת, המחוקק קבע שצריך לתת זכות הבחירה והברירה בידי הנפגע לבחור לו מאיזה זכויות הוא רוצה ליהנות: האם הוא רוצה להנות כנפגע תאונת עבודה או שהוא רוצה להנות כנפגע צה"ל.

זאת היתה כנראה אחת הנקודות שבאמת הכריעו לגבי הטיפול, אי אפשר לפצל את זה ואתה נוחן את הברירה. אם הוא יבחר את הזכויות של נפגעי תאונות עבודה הוא יהיה במסגרת ביטוח לאומי; אם הוא יבחר את הטיפול במסגרת נפגעי צה"ל, אז הוא יהיה במסגרת משרד הבטחון. ראו שהפיצול הזה מבחינת הטיפול כך או אחרת, יש בו קושי מסויים ולא ניתן לעשות את זה ואז הכריעו שצריך להעביר את זה לאחריהם של המוסד לביטוח לאומי.

אני סבורה שגם במידה ותספול הכרעה להעביר את הטיפול למשרד הבטחון, גם אז תעמוד הבעיה הזאת ואז יצטרכו גם במסגרת החוק לפתור אותה.

א. פסטג: כל העניין הזה של נפגעי פעולות איבה בעצם התברר רק לאחרונה, בשנת 1970 כשהחוק הזה נכנס לתוקף הנפגעים לא ידעו מה מהות החוק. אז הזכויות היו פחותות בהרבה משל נפגעי עבודה והרבה בחרו בנפגעי עבודה והיום הרבה נפגעי עבודה דורשים חזרה לנפגעי פעולות איבה.

היו"ר ש. ארבל: זה מה שאני אומרת. אולי אחרי הפעלת החוק לתקופה של 3 שנים, אולי אפשר היה לדעת מכם.

מר לוי: אני חושב שהאפשרות הזאת צריכה להישאר. היום הסכום שהם מקבלים יכול להגיע למקסימום 1,870 ל"י, מה שהם לא יקבלו ממשרד הבטחון. את הברירה צריכים להשאיר. אם מדובר על חייל, אומרים שהוא נימצא

במסגרת מסויימת, לגבי אזרח שנפגע גם כעובד וגם כפגיעת איבה, אני חושב שהברירה היא בעלת משמעות רבה.

היו"ר ש. ארבל:

אני רציתי לשאול את אנשי הביטוח הלאומי: במהלך הטיפול שלכם, אנחנו יודעים שיש הרבה הטבות שנוחן משרד הבטחון, הן בתחום שיכון, הן בתחום הלוואות אלה או אחרות - ולא מדובר רק על קרן - הן בעזרה לאלמנות בבית, ענין מטפלת, ענין ריהוט, שורה שלמה של הטבות שנוחן משרד הבטחון. האם כל זה ידוע לכם? האם מכל זה נהנות האלמנות אשר במסגרת הטיפול שלכם? האם כולן יודעות על הדברים הללו? האם הבאתם את זה לידיעתן? כי בכל זאת, כאשר קיימת הרגשה מהסוג הזה, אז מספיק ההרגשה הנפשית הקיימת שהן לא שייכים למשפחה הזאת של משרד הבטחון, אבל לפחות בתחום החומרי הן לא צריכות להיפגע עד שהענין הזה יוסדר, אלא כל מה שניתן, כל אותן ההטבות הניתנות במסגרת משרד הבטחון צריכות באופן אוטומטי להינתן גם לאותה הקבוצה שנימצאת במסגרת הטיפול של המוסד לביטוח לאומי.

אני רוצה להציע ואני רוצה לשמוע

את חוות הדעת של חברי הועדה בנושא הזה.

אני חושבת שבהמשך לדיון שאנחנו קיימנו עוד בכנסת השביעית, ובהמשך למה ששמענו היום, אני בכל אופן מתחזקת בי הדעה עוד יותר שיש להמליץ בפני שני השרים: קודם כל הייתי ממליצה בפני שר העבודה שיעלה את הנושא בממשלה, שהוא יהיה היוזם, מדוע הוא לא יוזם את הדבר בממשלה לדיון? אז קודם כל נצטרך להמליץ בפני שר העבודה שיעלה את הנושא הזה לדיון בממשלה.

אנחנו מוצאים לנכון להמליץ בפני שני השרים הנוגעים בדבר ובפני הממשלה, כאשר היא תדון בנושא הזה, אבל לפני שהיא תדון אנחנו ממליצים בפני שר העבודה ובמיוחד בפני שר הבטחון שהוא ישקול באופן החיובי להעביר את הטיפול, על הקשיים שישנם אפשר להתגבר ואלה אינם קשיים שלא ניתן להתגבר עליהם. אילו היו מעלים בפנינו נימוקים כאלה שאנחנו יכולים להיות סבורים שהם נימוקים מוצדקים ושלא ניתן לעשות בשל הנימוקים הללו, אין לי ספק שהייתי משתכנעת. אבל לא בשיחה פרטית שמעתי נימוקים שיכולים לשכנע וגם לא היום במסגרת הזאת וגם לא בדיונים הקודמים שקיימנו במסגרת ועדת העבודה.

לכן אני מציעה שאנחנו נמליץ בפני

השרים - שר הבטחון, שר העבודה - ובפני הממשלה שהיא תדון מתוך גישה חיובית להביא את הנושא הזה לסיום חיובי והעברת הטיפול למסגרת משרד הבטחון.

מר וולקוב:

אני מבין שהתשלומים הבסיסיים משתלמים כסידרם. יש קשיים בתשלומים מיוחדים הנוגעים משינויים, וזה הזכירו כבר נציגי הארגון, שבגלל מספר יחסי מועט אין אנחנו יכולים למכך את זה. יתר על כן, במשך שנתיים עומדת הבעיה אם זה נשאר אצלנו או עובר למשרד הבטחון. הכנת תכנית מיכון זו עבודה רבה. אם יוחלט שזה ישאר, נתלבש גם על הבעיה זאת. אם יוחלט שזה יעבור למשרד הבטחון, שם הבעיה פתורה מפני שיש להם מערכת ממוכנת של תשלומים לגבי כל אותם הרבבות שמקבלים.

אני לא יודע לגבי איזה זכויות

מיוחדות מדובר, אבל אני רוצה להגיד שכל מה שידוע לנו, הנוגע לנו, לגבי זכויות מיוחדות הניתנות במסגרת משרד הבטחון, הן ניתנות גם לגבי כל אלה. יתר על כן, יש מקרים מיוחדים - ואני רוצה שוב לציין עכשיו את מקרה הילדים שהם יוצאי דופן ואנחנו נוטלים על עצמנו את

הזכות ואת האחריות לתת שם גם זכויות וסידורים מיוחדים שייתכן ולא הועלו בכלל במשרד הבטחון על הדעת. אני לא יכול עכשיו לענות לפרטי פרטים, אבל אני מוכן לברר.

עד כמה שלי ידוע יש קשרים די הדוקים בין המוסד לבין הארגון ואנחנו מקיימים, או לפחות קיימנו לעלים די קרובות, פגישות הבהרה והדיונים והשיחות התנהלו ברוח טובה.

אנחנו גם הלכנו עוד יותר והקצבנו סכום מסויים לארגון כדי שהוא יוכל לנהל את עבודתו הארגונית כהלכה ודומני שהבנתי, כפי שאמרתי, ששאיפתם להיות במסגרת הזו יש בה גם ענין רגשי ואני גם מודה שעשוי להיות גם שם סידורים חיוביים יותר, גם קונקרטיים, שלנו לא כל כך ידועים ואמרתי שאנחנו סבורים שצריך להעביר את זה לשם, אבל אם יחליטו אחרת אנחנו לשרותם.

גב' אונגור:
רציתי להסביר משהו בקשר לזכויות: הביטוח הלאומי נותן את הזכויות למי שבא לבקש אותן, אבל חלק גדול מהנפגעים לא יודעים ולא מגיעה אליהם הידיעה שקיימות זכויות מסויימות, שישנן הטבות מסויימות, זה יכול להגיע כעבור שנה או כעבור 7-8 שנים.

ישנן אלמנות שלא יודעים עדיין שקיים שכר לימוד על-יסודי חינם. ישנן אלמנות שכבר מזמן היו צריכים להעביר אותן מספר לאיבה ועברו שנים ואותה אלמנה שעבדה והתגמול בספר הוא נמוך מאד והיא נשארה עם 5 ילדים, לדוגמא היא עבדה בתור פועלת נקיון בקופת-חולים, היא קיבלה עכשיו צ'ק של 15 אלף לירות, הועברה לאיבה. אבל אני לא חושבת שהצ'ק הזה מכסה את הסבל שהיא סבלה כל השנים עד שגידלה את הילדים, היא לא שלחה אותם ללימוד על-יסודי וכל הדברים האחרים. הבראה לילדים, דבר שקיים בצה"ל כבר הרבה זמן ורק השנה האלמנות שלנו מקבלות ושוב, רק אותן אלמנות שבאות לארגון. לארגון אין אמצעים להגיע לכל אלמנה או לכל נפגע להסביר את הזכויות, אפילו אם אנחנו יודעים. אנחנו עושים את המקסימום, אבל אין לנו את הכלים הדרושים. ביטוח לאומי לא מוציא אותן החוברות, אותם דפי הסבר ששולח משרד הבטחון לאלמנות ולנפגעים הביתה, או שאפילו ארגון נכי צה"ל שולח הביתה. הוא לא שולח והרבה אנשים לא יודעים את הזכויות שלהם ולא נהנים מהן.

היו"ר ש. ארבל:
הבראה לילדים זה לא במסגרת החוק. הבראה לאלמנות, זה במסגרת החוק.

גב' אונגור:
משרד הבטחון נותן לילדים של אלמנות - אני לא יודעת אם זה משרד הבטחון או יד לבנים, אינני יודעת - הוא נותן 350 ל"י הבראה + 75 ל"י לביגוד, תלושים לשק"ם וכו'. את ההבראה הזאת של הילדים, האלמנות מקבלות השנה בפעם הראשונה. גם לגבי הקיצבה עצמה חלו עיכובים, כי היו תוספות יוקר בינאר ובפברואר ובאפריל והיו אלמנות רבות שקיבלו את זה רק בסוף חודש מאי.

מר וולקוב:
אני רוצה להדגיש כאן שעם כל רצוננו העז לטפל בענין הזה בצורה מושלמת, אני לא יכול להבטיח שבמוסד ההטבות תינתנה בשלמותן, במהירות כפי שהן ניתנות באופן אוטומטי במשרד הבטחון, מפני שהמידע איננו שוטף, לא אנחנו הקובעים את זה, ושומה גם על הארגון - והוא עשה את זה - שהביא עם לידיעתנו מדי פעם בפעם דברים שלא ידענו עליהם.

היו"ר ש. ארבלי:
אנחנו בזמנו ביקשנו את משרד הבטחון שהמידע השוטף יועבר למוסד לביטוח לאומי בעוד מועד בכדי שלא ייווצר מצב שהאנשים הנימצאים בטיפול שלכם בכל זאת מקבלים את הזכויות ונהנים מהם ואילו הקבוצה שנימצאת במסגרת הטיפול של המוסד לביטוח לאומי תהיה שונה ורק כעבור כמה חודשים במקרה הביטוח הלאומי ידע על העניין. אנחנו ביקשנו, מר פינק, ואתם הבטחתם להסדיר את העניין הזה ואני מתפלאה לשמוע שהדבר הזה באמת לא מוסדר.

א. פינק:
אנחנו לפחות אחת לחודש יושבים עם אנשי הביטוח לאומי, אנחנו במגע אישי ולא באמצעות הדאר.

ל. דיציאן:
אני יכול להבין שהעבודה לוקחת זמן. אבל שהמידע לא מגיע, זה לא מתקבל על הדעת. שהביטוח הלאומי לא ידע מיד, או תוך יומיים-שלושה, על הטבה שהוחלט עליה במשרד הבטחון, זה לא מתקבל על הדעת. כפי שההוראות והחוזרים עוברים לסניפים, זה מוכרח לעבור גם לביטוח הלאומי.

א. פסטג:
אני רציתי להתייחס למקרה מסויים: אני באחי בבקשה מסויימת למר פינק שהארגון יקבל את ההוראות מידי משרד הבטחון כדי שנוכל לעמוד על ביצוע ההוראות בידי המוסד לביטוח לאומי. במקרה זה אנחנו קיבלנו את ההוראות והיו כמה הוראות שראינו שלא בוצעו ופנינו למוסד לביטוח לאומי - וזה היה חצי שנה אחרי שההוראה הזאת יצאה - והמוסד לביטוח לאומי מיד שלח מכתב למשרד הבטחון לבירור, היות והם לא קיבלו את ההוראה הזאת, והמדובר היה במענק לדיור, והמוסד לביטוח לאומי קיבל את הפרוט של ההוראה - אמנם לא הוראה מפורשת וכשאנחנו פנינו למוסד לביטוח לאומי לבצע את ההוראה, הם טענו שלאנשים מסויימים זה לא מגיע ולפי ההוראות שאנחנו קיבלנו ממשרד הבטחון זה כן הגיע ושוב נשלח מכתב נוסף למשרד הבטחון. עליתי אל מר בן דוד במשרד הבטחון והוא ביקש מהפקידה שלו שתוציא מהמגירה, שנדמה לו שיש שם איזה מכתב מהמוסד לביטוח לאומי ורק אז המוסד לביטוח לאומי, אחרי מספר שבועות, קיבל את התשובה.

אני לא רציתי להיכנס לעובדות כאן, אני דיברתי על דברים עקרוניים, אם נכנסים לעובדות על זכויות מסויימות והבדלים, אני לא חושב שהיום זה המקום שצריך להסביר כל דבר בנפרד כי לא נגמור.

אם מדברים על עובדות שממחישות את המצב רציתי להזכיר את הנושא של הדיור: במשרד הבטחון נפגעי צה"ל מנכות מסויימת זכאים לדיור ממשרד הבטחון. במוסד לביטוח לאומי זה עדיין לא בוצע. אנחנו יודעים על מקרה מסויים של נפגע פעולות איבה, אני חושב שזה היה לפני משורת הדין, כי עובדה שזה לא מתקבל לגבי יתר נפגעי פעולות איבה. לא מקבלים דיור - ואני מדבר על מקרים קשים של 80 ו-100 אחוז שהם מקבלים רק הלוואות. במשרד הבטחון מדובר במענקים או ברכישת דירות על חשבון משרד הבטחון, שיין למשרד הבטחון והנפגעים פטורים מתשלום או משלמים שכר-דירה סמלי.

גב' אונגור:
אני לא חושבת שאנחנו צריכים לבוא בטענות למוסד לביטוח לאומי. אני חושבת שאם משרד הבטחון מטפל ב-36 אלף נכים ואלמנות הוא מסוגל לטפל בעוד 700 מקרים.

א. פסטג:

משרד הבטחון העלה את הנימוק של הילדים, אבל אנחנו העלינו נימוק נגד שמשרד הבטחון מקבל באלפי ילדים יתומים שמקבלים גם שיקום, אז אם זה נכיס או יתומים, אבל מקבלים שיקום.

אני רציתי לשאול שאלה: היות ואנחנו נקראים ארגון נפגעי פעולות איבה, פונים אלינו הרבה נפגעים שהם מרגישים את עצמם בחור נפגעי פעולות איבה - המושג הוא רחב - והם נפגעו ב-1948 וב-1949. אמנם המוסד לביטוח לאומי הכירו בנפגעים מפברואר 1949, אבל אותם נפגעים אנחנו חושבים שאין מי שייצג אותם ואנחנו חושבים שזאת ההזדמנות לשאול למה אותם הנפגעים שנפגעו ב-1949, למשל ב-30 לינואר או לפני כן, למה הם לא זכאים להיות מוכרים כנפגעי ספר? אני חושב שצריכים לתת את הדעת על כך כי אותם נפגעים הם לא פחות נפגעים מאשר אנשים שנפגעו אחרי 1949.

היו"ר ש. ארבלי:

לנקודה הזאת התייחסנו כאשר דנו בחוק נפגעי פעולות איבה ותחולתו, ממתי יחול וכו' ואז היה הסבר שהיה המשך של חוק נפגעי ספר וכו'. גם אז לא לקחו את התוצאה הזאת בחשבון, כאשר היה חוק נפגעי ספר. פיצו אותם בזמנו ולא נשארו להם זכויות.

אני הייתי מציעה לך שמקרים כאלה שעד עכשיו אחרים לא פתרו, שלא תהיה אתה הכתובת.

ובכן, לסיכום, אני רואה שאנחנו פה אחד יכולים לקבל את ההמלצה כאן בוועדה שאנחנו נמליץ בפני הממשלה לבדוק את הנושא, לדון בו מתוך גישה חיובית.

י. ארידור:

אנחנו ממליצים בפני הממשלה להעביר את הטיפול בנפגעי פעולות איבה מהמוסד לביטוח לאומי למשרד הבטחון. היא תרצה לדון. אנחנו דנו, מאחר שדנו יש לנו דעה ואנחנו ממליצים לבצע את זה.

היו"ר ש. ארבלי:

זה לא משנה אם זה כך או אם זה אחרת - הכוונה שלנו היא ברורה. עד ביצוע הדבר, עד שתתקבל החלטה כזו או אחרת - ואני מקווה שהיא תהיה החלטה חיובית - אנחנו פונים למשרד הבטחון: תעשו כמיטב שכולתכם שמבחינה טכנית כל אותו המידע לגבי ההטבות וההנאות והזכויות אשר אתם מעניקים לאלה אשר נימצאים אצלכם בטיפול, במסגרת שני החוקים הקיימים, אנא ציידו את המוסד לביטוח לאומי בכל אותם הנתונים בכדי שהוא יוכל להעניק אותם לאותה הקבוצה הנימצאת בטיפולו. ובאמת לא נעים לשמוע פעם נוספת כל אותן הטענות ששמענו לפני שנתיים, שהדבר הזה לא הוסדר וישנו מידע ודברים וזכויות שבכל זאת קבוצה מסויימת נהנית מהם והתוצאה היא אחרת.

אני מודה לכולכם.

שעת סיום הישיבה: 15:00